

Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2019. С. 73-76.

7. Созанський Т. І., Газдайка-Василишин І. Б. Протидія торгівлі людьми та незаконній міграції в цифрах та фактах. *Протидія незаконній міграції та торгівлі людьми*: матеріали III Міжнародного науково-практичного симпозиуму (м. Івано-Франківськ, 12-13 квітня 2019 року). Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2019. С. 161-164.

8. Єдині звіти про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення за 2016 р., за 2017 р., 2018 р., за січень – вересень 2019 року. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113898&libid=100820&c=edit&_c=fo (дата звернення 10.10.2019 р.)

9. Орієнтовний перелік можливих міграційних ризиків, що можуть призвести до негативних наслідків у сферах міграції та інших пов'язаних сферах, на 2015 рік. URL: <https://dmsu.gov.ua/assets/files/migprocess/risks1.pdf> (дата звернення 05.03. 2019 р.)

Савела Єлизавета Андріївна,
курсант 4 курсу факультету підготовки
фахівців для органів досудового розслідування,

Науковий керівник:
Гаркуша Аліна Григорівна,
старший викладач кафедри
кримінального процесу, к.ю.н.,
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ

ЗАСТОСУВАННЯ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ ВИХОВНОГО ХАРАКТЕРУ ДО НЕПОВНОЛІТНІХ

Одним із головних завдань кримінального провадження є притягнення винної особи до кримінальної відповідальності в міру своєї вини (ст. 2 КПК). Тим самим законодавець визначив не каральну, а виховну функцію кримінальної відповідальності. Злочини які вчиняють неповнолітні особи мають деякі особливості, які проявляються по перше в неповному або частковому усвідомленні своєї вини, у силу свого віку, по друге в можливому впливі або використанні неповнолітніх повнолітніми особами для виконання своїх незаконних намірів та цілей, та у вихованні цих дітей (неповнолітніх, які не досягли 18 років) у жахливих умовах, таких як пияцтво батьків та/або наркоманія, безгрошів'я, безконтрольність та байдужість близьких осіб, що як наслідок негативно впливає на неповнолітнього та деформує його свідомість та поведінку. Тож, у свою чергу, законодавець беручи до уваги ці умови, законодавчо закріпив чіткий порядок проведення досудового розслідування, та особливі(додаткові) заходи забезпечення кримінального провадження, а саме заходи виховного характеру сутність та значення яких необхідно дослідити[1, стр.326].

На відміну від осіб, які досягли 18 років, проведення досудового розслі-

дування щодо неповнолітніх осіб має особливі відмінності, що полягає у спеціальному порядку кримінального провадження та у застосуванні спеціальних заходів забезпечення кримінального провадження.

У главі 38 Кримінально процесуального кодексу України (далі КПК України) визначений процесуальний порядок проведення кримінального провадження, щодо неповнолітніх осіб. Так законодавством чітко зазначена можливість застосування до осіб які досягли віку кримінальної відповідальності, але не досягли 18 років заходів виховного характеру. Стаття 497 КПК України наголошує, що під час досудового розслідування прокурор дослідивши всі данні та обставини які були встановлені досудовим розслідуванням по даному кримінальному провадженню та дійде висновку про можливість виправлення неповнолітнього, який обвинувачується у вчиненні вперше кримінального проступку, злочину невеликої тяжкості або необережного злочину середньої тяжкості без застосування щодо нього кримінального покарання, він складає клопотання про застосування до неповнолітнього обвинуваченого примусових заходів виховного характеру і надсилає його до суду. З диспозиції даної статті, спираючись на ст. 105 КК України можемо зробити висновок, що умовами звільнення від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру є такі: неповнолітній вчинив злочин невеликої або середньої тяжкості; поведінка неповнолітнього після вчинення злочину була бездоганною; неповнолітній щиро розкаявся; на момент постановлення вироку неповнолітній не потребує застосування покарання. Рішення про звільнення від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру приймається за результатами судового розгляду в обвинувальному вирокі суду [3, ст.105].

Примусові заходи виховного характеру можуть бути застосовані як на підставі клопотання прокурора (ч. 1 ст. 497 КПК), так і безпосередньо судом із власної ініціативи (абз. 5 п. 10 листа ВССУ). Суд може призначити неповнолітньому як один, так і кілька зазначених примусових заходів виховного характеру (ч. 3 ст. 105 КК) [2, стр.162].

До примусових заходів виховного характеру відповідно до ст. 105 КК України відносяться: 1) застереження; 2) обмеження дозвілля і встановлення особливих вимог до поведінки неповнолітнього; 3) передача неповнолітнього під нагляд батьків чи осіб, які їх заміняють, чи під нагляд педагогічного або трудового колективу за його згодою, а також окремих громадян на їхнє прохання; 4) покладення на неповнолітнього, який досяг п'ятнадцятирічного віку і має майно, кошти або заробіток, обов'язку відшкодування заподіяних майнових збитків; 5) направлення неповнолітнього до спеціальної навчально-виховної установи для дітей і підлітків до його виправлення, але на строк, що не перевищує трьох років. Умови перебування в цих установах неповнолітніх та порядок їх залишення визначаються законом.

Тривалість заходів виховного характеру, передбачених у п.п. 2 та 3 ч. 2 ст. 105 ККУ, встановлюється судом, який їх призначає, а також суд може та-

кож визнати за необхідне призначити неповнолітньому вихователя в порядку, передбаченому законом [3, ст.105].

Проаналізувавши судову практику можемо зробити висновок, що у більшості випадків до неповнолітнього застосовують примусовий захід виховного характеру у вигляді передачі під нагляд батькам чи особам, що їх заміняють, але за наявності згоди даних осіб про взяття обов'язку нагляду за неповнолітньою особою, яку отримують у судовому порядку. До осіб які заміняють батьків відносяться – усиновлювачі, опікуни та піклувальники. При вирішенні питання про передачу під нагляд неповнолітнього суд встановлює відсутність такого факту, як позбавлення батьківських прав та встановлює відсутність у таких осіб девіантної, паразитичної поведінки, що буде мати не позитивний, а навпаки негативний вплив на неповнолітню особу, яка повинна виправитися [2, стр.165-166].

Особи у віці від 11 до 15 років можуть бути направлені до загальноосвітньої школи соціальної реабілітації або професійного училища соціальної реабілітації (у випадку неповнолітніх віком від 14 років). Данні особи перебувають у навчальних закладах той термін, який буде установлений судом, але не більше трьох років. Відповідно до постанови Пленуму ВСУ від 15.05.2006 № 2 «Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру» до спеціальних навчально-виховних установ у якості примусового заходу виховного характеру направляють тих неповнолітніх, які вийшли з-під контролю батьків чи осіб, які їх заміняють, не піддаються виховному впливу та не можуть бути виправлені шляхом застосування інших примусових заходів виховного характеру. [4]

Накладення обов'язку на відшкодування майнових збитків застосовується лише до тих неповнолітніх, яким виповнилося 15 років, які мають майно чи кошти, що відносяться до його власності або якщо дана особа має власний заробіток, наприклад стипендія, заробітна плата, відповідно до п.8 постанови Пленума ВСУ «Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру» [4].

Отже, розглянувши додаткові (спеціальні) заходи які застосовуються до неповнолітніх осіб, а саме заходи виховного характеру, можемо впевнено зазначити, що законодавець законодавчо закріпив їх з метою не так як покарання, а більше, як вплив на таку особу для подальшого виправлення її поведінки та свідомості, Що проявляється у прийнятті рішення з урахуванням того, як саме дане рішення, у вигляді одного або декількох видів заходів виховного характеру вплине на дану особу, та спираючись на принцип «найкращих інтересів дитини», закріплений у ст. 3 Конвенції про права дитини, що основоположним міжнародно-правовим стандартом для усіх відносин дитини з державними органами.

1. Торбас О.О. загальна характеристика застосування примусових заходів виховного характеру за чинним КПК України порівняльно-аналітичне право. 2013. с. 326–329.

2. Особливості здійснення кримінальних проваджень щодо неповнолітніх. Вищий

спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ Національна школа суддів України. 2017. С. 238.

3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2628-VIII URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

4. Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру. Постанова ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ. від 15.05.2006 № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-06>.

5. Конвенція про права дитини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021.

Самбор Микола Анатолійович,
кандидат юридичних наук,
член-кореспондент Національної академії
наук вищої освіти України,
начальник сектора моніторингу
Прилуцького відділу поліції
Головного управління Національної поліції
в Чернігівській області

ПУБЛІЧНА БЕЗПЕКА ТА ЇЇ РОЛЬ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА НА СВОБОДУ МИРНИХ ЗІБРАНЬ

Публічна безпека та її забезпечення є одним із визначальних завдань держави та її органів, спрямованим на організацію функціонування соціальних зв'язків та відносин учасників соціуму, забезпечення розвитку демократичних відносин, утвердження принципів верховенства права та побудови громадянського суспільства.

Легального визначення правове явище та поняття не мають, що з одного боку дозволяє творчо підійти до формулювання змісту, цілей та завдань публічної безпеки, а з іншого – існування вакууму у правовому врегулюванні самого розуміння, а у подальшому і реалізації заходів забезпечення публічної безпеки призводить подекуди до необґрунтованого та безпідставного існування розсуду суб'єктів публічної адміністрації, завданням яких є забезпечення публічної безпеки, до розкриття та реалізації заходів, необхідних та достатніх для забезпечення публічної безпеки.

Законодавство визначає забезпечення публічної безпеки як завдання Національної поліції України, підтвердженням чого є п. 1 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію» [1]. Впродовж сказаного п. 10 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» підкреслює той факт, що визначальним для публічної безпеки є місце, а саме вулиці, парки, сквери, стадіони, вокзали, аеропорти, морські та річкові порти, інші публічні місця. Мудрість національного законодавства полягає не лише у підборі і імплементації но-